

Het landschap van Roden-Norg verloedert

Jan Abrahamse

Het herinrichtingsgebied Roden-Norg omvat een heel kenmerkend Drents cultuurlandschap. Het bestaat in hoofdzaak uit zeer oude agrarische nederzettingen met essen, beekdalen en veldgronden (de vroegere heide), en gaat in het noorden via een potklei-zone - waarop nog enkele fraaie esjes liggen - over in het veenweidegebied van het Leekstermeer.

De kwaliteit van dit landschap was er mede de oorzaak van dat werd gekozen voor herinrichting in plaats van ruilverkaveling. Hiermee werd in 1984 een begin gemaakt, waarbij gestreefd werd naar een evenwicht tussen landbouw, natuur en landschap. De eer-

Het aftakelingsproces van het landschap ten noordwesten van Roden, foto's Harry Cock

ste schetsen wezen erop dat het zou lukken, maar bij de inspraakronde in 1994 constateerde Arend Veenstra, oud-consulent natuur- milieuo- en fauna-

beheer in Groningen bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, tot zijn grote schrik dat de landbouw en de natuurbescherming weliswaar redelijk aan hun trekken waren gekomen, maar dat het landschap heel wat veren had moeten laten. Een gesprek met een teleurgestelde, maar nog immer strijd bare landschapsbeschermer.

Voor Arend Veenstra is het landschap een begrip dat uitstijgt boven landbouw en natuur alleen: *'Het is in feite alles wat je waarneemt in het buitengebied: huizen, wegen, beplantingen, maar ook sloot- en kavelpatronen, reliëf, en dergelijke. In een gebied als Roden-Norg is het landschap een afspiegeling van een eeuwenlang proces van menselijk handelen.'* Het leek er aanvankelijk op dat in dit herinrichtingsgebied ook het landschap redelijk aan zijn trekken zou komen. Een verdubbeling van de oppervlakte natuur tot ongeveer vierduizend hectare, en ongeveer zeshonderd hectare voor landschappelijke doeleinden. De landbouw leverde veel oppervlakte in, maar zou op de overblijvende landbouwgrond moeten kunnen boeren.

Balans

Nu de balans na twaalf jaar voorbereiding kan worden opgemaakt, blijkt dat het natuurdoel nog redelijk op koers ligt, dat de landbouw oppervlakte inlevert, maar niet onaardig wordt gecompenseerd met boerderijbouw en gronden buiten het herinrichtingsgebied, onder andere in Veenhuizen, Flevoland en Lauwersmeer. Op het 'landschap' wordt volgens Veenstra echter onevenredig beknibbeld: de beschikbare oppervlakte daalt van 600 naar 370 ha. Maar naast dit oppervlakteverlies dreigt ook kwaliteitsverlies. Een van de belangrijkste kenmerken in het gebied Roden-Norg zijn de kleinere landschapselementen die in samenhang een charmant netwerk vormen en in hoge mate het karakter voor het gebied bepalen. Het is meer dan een decor voor wonen en recreëren voor grote groepen mensen. Het zijn ook houtwallen, singels en boomgroepen in relatie tot zandwegen en kleine agrarische percelen. Als men het herinrichtingsplan kritisch bekijkt, blijkt, aldus Veenstra, dat plaatselijk houtsingels mogen verdwijnen als ze een passende kavelindeling in de weg staan: *'Als ze al worden opgenomen als elementen*

Een gaaf voorbeeld van het kleinschalig landschap tussen Roden en Leutingewolde

die gespaard moeten worden, worden ze veelal weer toegewezen aan omliggende eigenaren. Velen van hen hebben daaraan absoluut geen behoefte en het laat zich raden dat op termijn dit soort beplanting opnieuw wordt verwaarloosd en geruisloos gaat verdwijnen. Wie hiernaan twijfelt, moet maar eens de inspraakverslagen lezen.'

Landelijk probleem

De landinrichtingscommissie, waarin geen enkele stemhebbende landschapdeskundige is opgenomen, schuift deze problemen voor zich uit. Arend Veenstra begrijpt dit wel, want ook landelijk speelt hetzelfde probleem. Natuur is in, maar landschap wordt gezien als een gegeven dat voortdurend in beweging is. De overheid trekt zich bovendien steeds meer terug en probeert met subsidieregelingen - al of niet via Brussel - de plaatselijke bevolking te stimuleren haar eigen boontjes te doppen. Veenstra: *'Omdat de belangen in dit geval tussen boeren en bur-*

gers niet parallel lopen, blijft het landschap het kind van de rekening. In de media hoort men alleen maar over positieve zaken als landschapsbeheer en particulier initiatief, maar slechts weinigen nemen de moeite om na te gaan wat er werkelijk gebeurt in het buitengebied. Insiders weten bijvoorbeeld dat landschapsbeheer kapt en snoeit en innastert, maar vrijwel nooit nieuwe singels of houtwallen aanbrengt op agrarische gronden. Bovendien, hoe vreemd het ook mag klinken,

natuurbeschermingsorganisaties staan ook niet te trappelen om veel 'landschap' te beheren. Want dat is duur.'

Een landschap-schap?

Volgens Arend Veenstra zal men op termijn dit soort waardevolle cultuurlandschappen alleen kunnen behouden als men de meest wezenlijke onderdelen ervan toewijst aan een organisatie die blijvend behoud voorstaat. Dat lijkt op dit moment een uto-

Restant van een houtwal in het landschap ten zuiden van Norg, foto's Harry Cock

